Ч. 220 (14.763). Львів, четвер 7. жовтня 1937 Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-28
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . . 30.00 „
Річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

На Совітській Україні арештують... орденоносців.

Як довідуємося, в останніх днях арештували у Києві — очевидно під закидом „буржуазно-націоналістично-Петлюрівських ухилів" — відомих українських артистів: маляра Анатоля Петрицького, народнього артиста УСРР, співака Михайла Донця та „орденоносицю" співачку Петрусенко. Петрицький і Донець — артисти, котрих діяльність якнайтісніше звязана з розвитком українських театрів після жовтневої революції. Петрицький, найвизначніший український театральний декоратор, відзначений титулом „народнього діяча мистецтва", створив в оперових і драматичних театрах Харкова й Києва низку ґеніяльних, нових оформлень. Донець, відомий бас Київської Опери ще з передвоєнних часів. Артистка Петрусенко ще недавно, з нагоди „чолобитія" Київської Опери в Москві перед „батьком мистецтва, ґеніяльним Сталіном", дістала високе відзначення орденом Леніна. Тепер всі троє... вороги народу і пролетарської влади...

Разом з цією вісткою надійшла цілком певна вістка, що **Микола Зеров**, один із найчільніших поетів, перебуває на Соловках.

Письменник Микитенко арештований·

Українського письменника Микитенка викинули зі союзу українських совітських письменників та відібрали йому редагування журналу „Радянська література" за те, що він пропагував націоналізм і троцькізм та підтрмував звязки з „ворогами народу" Любченком і Хвилею. З неофіційних джерел подають, що його арештували. (ПАТ).

Як СССР помагає Валенсії?

Як виходить зі совітських офіційних публікацій, за перших 8 місяців цього року вивезено з СССР до Еспанії морем товарів за 82,900.000 рублів, коли за той самий час минулого року лише за 3,100.000 рублів.

„Джіорнале д' Італія" подає ці цифри як доказ большевицької помочі для червоної Еспанії

ВЖЕ Й СОВІТСЬКИХ ГРОМАДЯН АРЕШТУЮТЬ У ЧЕРВОНІЙ ЕСПАНІЇ.

Як подають з Мадриду, там взялись арештувати визначних совітських громадян; дотепер арештовано понад 1.000 осіб, з яких чимало розстрілюють без суду. При цій нагоді переводять також особисті порахунки, арештуючи анархо-синдикалістів.

КУБА НЕ ВИЗНАЄ ЕСПАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УРЯДУ.

Куба відповіла відмовно на пропозицію Уруґваю, визнати еспанський національний уряд.

АРЕШТУВАЛИ ШПИГУНІВ.

Французька поліція арештувала в Ліоні та в Парижі двох еспанських інжинірів-хеміків, що вели шпигунську працю для національного уряду і підтримували звязки з отаманом Тронкозом та його помічником Іванезом.
З кіна.

Відложили велику фащистівську раду.

Осінню сесію великої фашистівської ради, яка мала зібратися 7. ц. м., відложили. Появилась поголоска, немовби причиною цього була недуга Мусолінія, але міродатні кола це заперечують.

ПОВОРОТ БАДОЛІЯ.

Маршал Бадоліо відїхав з дочкою з Будапешту. На двірці прощали його представники влади та почесна сотня.

—o—

Злучені Держави виступлять проти Японії?

СЕНЗАЦІЙНА ПРОМОВА ПРЕЗ. РУЗВЕЛЬТА.

З нагоди посвячення великого мосту в Шікаго през. Рузвельт виголосив велику промову, в якій ствердив, що і Злучені Держави можуть стати предметом наїзду. Тепер панує у світі „міжнародня анархія". Щоб охоронитись від неї, людство мусить установити своєрідну кварантанну для держав похопних до нападу.

„Ізоляція — говорив Рузвельт — це не є ніякий засіб оборони. В теперішних умовинах кожний нарід, що думає про майбутнє, мусить цікавитися долею всього світу. Тому я саме в одному з найбільших міст нашого краю виголошую цю промову про міжнародне положення."

У промові є згадки про війну без виповідження, про бомбардування цивільного населення, та інші натяки на далекосхідний конфлікт.

АМЕРИКА ВМІШАЄТЬСЯ АКТИВНО У МІЖНАРОДНЮ ПОЛІТИКУ?

Промову Рузвельта уважають дуже сензаційною подією. З неї можна вносити, що Злучені Держави, які дотепер обмежувались до американських справ і не цікавились іншими континентами, тепер покинуть свою традиційну політику ізоляції та вмішаються у справи Далекого Сходу, а може й Еспанії.

Промова тим більше характеристична, що Рузвельт вислав її саме в часі, як Італія дістала англьо-французьку ноту і збирається конференція 9-ох держав. Є вона запереченням доктрини невтральности.

Японія боронить інтересів своїх громадян на Сахаліні.

Японський уряд рішив ужити всіх засобів, щоб оборонити нафтові й вуглеві концесії в північному (совітському) Сахаліні. Недавно відбулась нарада міністрів війни, маринарки, закорд. справ і торговлі над тим, як зареагувати на поставу совітської влади, що минулого року довела до 50-ох інцидентів, які спричинили поважні матеріяльні й моральні втрати японським громадянам.

—o—

Самоуправа у практиці.

Львів, 6. жовтня 1937.

Від чотирьох літ обовязує у Польщі за винятком шлеського воєвідства зуніфікований закон про частинні зміни в постановах законів про територіяльну самоуправу громадську, волосну, повітову і воєвідську. У звязку з цим законом витворилася вже деяка практика, що уможливляє нам його оцінку. Назагал випала вона некорисно для авторів цього закону, котрі свої самоуправні проекти форсували і сфорсували на парляментарній арені, не зважаючи на рішучі спротиви меншинкової репрезентації і доволі значної частини польського представництва зі західних воєвідств та частинно і з Галичини. Новий польський самоуправний закон з 1933. р. не обняв — як це зазначено вже у самій його назві — цілости самоуправного життя, бо полишив цілу низку постанов з давніше діючих законів, між іншим і галицького громадського закону для сіл з 1866. р. та галицького громадського закону для міст з 1889. р. Повну уніфікацію переведено лише у громадській виборчій ординації, поміщуючи загальні постанови у самому самоуправному законі з 1933. р. і подрібні у формі кількох окремих виборчих реґулямінів, обговорених своєчасно на сторінках української преси.

В часі від кінця 1933. р. по червень 1935 р. переведено самоуправні вибори і змонтовано самоуправний адміністраційний апарат, що істнує ще й досі. Виборча акція з нашої сторони та освідомлення виборців були тоді доволі широкі. У значній мірі відбулися вибори під гаслом виборчого компромісу у Східній Галичині — виборча акція на північних українських землях була дуже маленька, місцями й ніяка, — а загальний їх вислід не був для нас задовільний. [redacted] Наші предложення і бажання вони здебільша поминали, бож вони й були останньою інстанцією при сільських виборах, знаючи, що пізніше оспорювання поодиноких виборчих актів при помочі позву до Найвищого Адміністраційного Трибуналу у практиці нічого не змінить. У цій ділянці є, як відомо, така практика, що згадані **позви лежать там роками аж до закінчення каденції,** а по її закінченні стають практично зайві. Таке нпр. є з позвом до Найв. Адм. Трибуналу проти виборів в одній окрузі при виборах до міської ради в Тернополі ще в грудні 1933. р. (ще до нині не визначено розправи).

Загал виборців мав можливість брати безпосередню участь тільки при виборах до сільських громадських і міських рад; всі інші вибори посередні, при яких члени нижчих установ

вибирали безпосередньо вищі. Відома виборча практика не допустила наших людей до самоуправних установ у належному відношенні до нашої численьности і дійсности. Через виборчі зловживання навіть сільські громадські ради дуже часто опановані і в українських громадах незначною польською меншиною, або взагалі невідповідними елементами. Очевидно, надбудова самоуправи в нашу некористь пішла вже гладко, коли рішальні чинники мали перевагу своїх людей у більшости сільських громадських рад.

В Галичині, як і в колишній пруській займанщині, створено на російський взірець збірні громади (гміни-волости) з очевидною шкодою для збірного життя в дотеперішніх самостійних одиничних громадах, у яких солтиси зійшли до ролі давніших сільських поліцаїв, ставши найнижчим виконавчим органом війта з волости і повітового старости, [redacted] Самі поляки характеризують сучасний стан у територіяльній самоуправі в цей спосіб, що в сільській громаді править сам постерунковий, у волості сам командант поліційної станиці, у повіті сам повітовий староста, а у воєвідстві сам воєвода, при чому поодинокі самоуправні установи мають лише декоративне значіння.

Утворено й розбудовано у волостях і при повітових виділах величезний і коштовний бюрократичний апарат, на обсаду якого волосні ради вже зі самого закону не мають ніякого впливу. Не диво, що цей апарат згори накинений і походить нераз з далеких сторін; фактично він залежний від повітового старости і небагато журиться потребами місцевого населення. Численний бюрократичний апарат при повітових виділах, де зі закону проводить повітовий староста, веде від себе наказану своїм шефом працю в господарських, суспільних і культурних справах без порозуміння з українською більшістю місцевих громадян та їх установ, нпр. „Сільський Господар", „Просвіта" тощо. Зате істнує постійна тісна співпраця самоуправної бюрократії з польським громадянством і польськими установами, які в додатку дістають і матеріяльну підмогу зі самоуправних фондів.

Словом, з дотеперішнього стану у самоуправній ділянці нема багато вдоволених і лунає вже щораз сильніше домагання основної зміни у самоуправному законодавстві з допущенням більшої громадянської контролі й ініціятиви та обмеження [redacted] управнень політичної державної адміністрації в самоуправних справах. Таке загальне домагання підносить вже і саме польське село, висуваючи цей постулят як один з головних у своїй практичній політиці.

Відсутність громадянської контролі і велике обмеження виборного чинника на хід самоуправних справ були і є причиною частих зловживань поодиноких самоуправних виконавчих органів, як теж і самоуправної бюрократії. Численні процеси і судові засуди солтисів, війтів, волосних секретарів і касієрів на тлі грошевих зловживань не кидають ясного світла на самоуправні установи. Що більше. Не є такі дуже рідкі й арештування повітових старостів за зловживання і то найчастіше в їхньому характері як шефів територіяльної самоуправи. У самій Східній Галичині арештовано на повищій основі кількох колишніх повітових старостів, нпр. у Надвірній, Борщеві і Ярославі, а теперішній карний процес перед окружним судом у Перемишлі проти бувшого ярославського повітового старости Вонса є наглядним доказом, що зле діється у самоуправній ділянці і що там треба негайної санації.

Одною з причин сумного стану в самоуправі попри вище сказане є теж і факт, що навіть і в політичній державній адміністрації урядничий персонал на відповідальних становищах у великій мірі не складається з правників, але з людей без правничої освіти й вишколу. Старшинський вишкіл або практика в державній поліції не завжди ще дають повні кваліфікації до ведення такої широкої ділянки, як публична державна, зокрема ще й самоуправна адміністрація, до якої слід нераз підходити дещо інакше, як це може зробити старшина або поліційний функціонар, навіть людина з найкращими особистими намірами. І це діється в часі, коли є численні безробітні правничі сили і коли зі суддейської служби звільняють масово іспитованих аплікантів по літах безплатної служби — через брак етатів. А є і такі воєвідства, нпр. новгородське, де у цілій політичній державній адміністрації є всього 19 (девятнацять!) урядовців з правничою освітою і то разом у воєвідській централі та в повітових староствах! І у нас в Галичині є теж десятки повітових староств, де є тільки один урядовець правник, а зрештою люди зі всяких інших бранж, хоч так часто треба там правничого знання і вишколу!

Самоуправну справу порушили ми нині тому, що вже небавком відбудуться вибори солтисів і підсолтисів у всіх громадах трьох східно-галицьких воєвідств і наше сільське населення мусить ними занятися. В справі тих виборів заявив недавно львівський воєвода п. Білик, що громадським радам, які вибирають солтисів і підсолтисів, політична державна адміністрація залишить вільну руку і не буде робити натиску на переведення того чи іншого кандидата. По словам п. Білика уряд хоче, щоб виконавчими органами самоуправної адміністрації на селі були люди, що мають довіря населення, бо лише такі можуть якслід сповняти свої функції.

Так сказав на днях авторитетний високий урядовець. Що з цього переведуть на ділі, покаже найближча майбутність, до якої нам слід вже тепер відповідно приготовитися.

Д-р Степан Баран.

—o—

„Перший етап" автономії Закарпаття.

I.

Ужгород, 1. жовтня 1937.

Закон про права й компетенції губернатора на Підкарпатській Руси — прийнятий вже обома законодавчими палатами ЧСР. Термін для правосильности того закону визначений на три місяці, кінчається. Отже 8. жовтня 1937 р. Підкарпатська Русь вже матиме перший етап „автономії".

Цікаво приглянутись, з яким настроєм прийняли законопроект про „автономію" чільні українські підкарпатські політики та чого можна сподіватися від їхньої практичної роботи в „автономному" Підкарпатті.

Найістотнішу критику законопроекту дає молодий підкарпатський політик д-р С. Росоха на сторінках часопису підкарпатської молоді „Пробоєм" ч. 6. за червень 1937 р. У статті „Автономія й конституція ЧСР." він стверджує, що правна база для автономії П. Р. є подвійна: а) мирові договори і б) конституція ЧСР. Обидва ці джерела права дещо взаємно собі перечать, як то стверджує і сам автор конституції проф. Карлового університету д-р Гитцель, що в одній з публікацій пише: „ми не обовязані влучити ці норми (мирового договору) до конституційного закону". Причина цього була начебто в самих міжнародніх договорах, що їх „стилізація є багатьох напрямах неясна і недоклядна" тому то пан професор, замісць вкласти ці статті міжнародніх договорів до конституційного закону, парафразував їх — у некористь автономного краю. Так д-р Росоха наводить такі порівнання:

„Мировий договір у статті 10. говорить про територію українців на полудні від Карпат, як про автономну одиницю в рямках ЧСР., виповнену найширшою автономією, в той час, як конституція замінила слова „автономна одиниця" на слова „автономна територія", чим притьмарила окремішність Закарпаття"...

„В 11. статті мирового договору стоїть, що територія українців буде мати автономний сойм, що буде виконувати в означених справах законодатну владу. А конституція парафразує це й змінює зміст говорячи, що „сойм є компетентний ухвалювати закони".

„Мировий договір постановляє: Губернатор території українців буде іменований президентом Чехословацької Республики й буде відповідальний перед українським соймом. А конституція має: На чолі Підкарпатської Руси стоїть губернатор, іменований президентом чсл. республики на пропозицію влади й відповідальний також перед соймом Підкарпатської Руси"...

Такі суперечности стверджує і професор Карлового університету д-р Вавжінек, що в своїй капітальній праці „Основи конституційного права" пише: „Наше конституційне оформлення становища губернатора не є в згоді з мировим договором. На підставі мирового договору має бути губернатор назначений безпосередньо президентом республики й має бути відповідальний виключно перед тамошнім соймом. Одначе наша влада підпорядкувала собі губернатора, а тому, що влада є відповідальна перед празьким соймом, отже посередньо також губернатор відповідає перед нашим соймом. Губернатор не є намісником, але мав би бути самостійним найвищим урядовим органом окремої території".

Ці і подібні зміни приводять автора статті до висновку, що „Автономія Закарпаття неправно сильно обстрижена конституцією ЧСР. До того ще чеська влада не „дає" тої автономії, що її визначила конституція". Для ствердження свого висновку автор знову цитує згаданого проф. Вавжінека, що про автономію П. Р. у згаданій книзі пише так: „Обіцяна повна автономія це не лише звичайна форма провінціяльної деконцентрації або децентралізація. Бож влада панує там іменем окремого політичного краєвого статуту. Тому губернатор був би звичайним заступником влади в певній провінції".

Щож робити в такому випадку?

Автор відповідає на це так:

„Варта боротися за таку автономію? Варта витрачати за неї стільки енергії? Чи не ліпше використатиб її в боротьбі за абсолютні права й політичну свободу?"

А такі права може мати нарід тільки в „своїй хаті" — у власній самостійній державі!

Так говорить молодь!

Старше громадянство, що властиво веде політику на Підкарпатській Русі, зовсім інакше зареагувало на „перший етап автономії". Незалежний суспільно-політичний часопис „Українське Слово" в статті „Компетенція губернатора" (ч. 23. з 10. VI. 1937) пише: „Населення

Підкарпаття очікувало, що тим проєктом всі будемо захоплені, задоволені. Та на жаль вий- шло зовсім інакше. Уряд оголосив свій проект. В тім проекті уряду губернатор не являється вже губернатором, керманичем краю, але є звязаний правами реферату, краєвого уряду, міністра внутрішних справ, міністра шкільниц- тва і міністерської Ради".

На думку „У. С." направити хибу малиб посли і сенатори з П. Руси при розгляді законо- проекту в парляменті. Але це не сталося і гу- бернатор залишився „фігурою без відповідних прав та без відповідної влади".

„Свобода" о. Авг. **Волошина** в статті „Пер- ший етап автономії" ч. 21. з 10. VI. 1937 так характеризує законопроект уряду: „Лиш в ма- лій частині діяльність губернатора є звязана з громадянством краю через губерніяльну раду, яка є лиш дорадчим органом... У тій формі ще не можна признати автономного характеру управі краю, але як перший етап для витворен- ня повної автономії маємо витати ту ініціятиву влади д-ра Годжі... Таке обмеження прав про- відного репрезентанта в дальших етапах авто- номії П. Руси має зникнути"...

Обмеження прав губернатора пояснює так: „Хиби, спричинені декотрими установами П. Руси, викликали в населенню опозиційний на- стрій, що його використала тут загранична а- гітація, плачена з Будапешту, Варшави, Мос- кви, і тим витворила між Прагою і Ужгородом атмосферу недовіря, яку можна вичитати і з того обмеження прав губернатора".

Але, на думку „Свободи", „коли уряди П. Руси, особливо сам губернер щиро і демокра- тично проведуть той законопроект, тота не- здорова атмосфера постепенно зникне і витво- риться здоровий дух взаємности чехословаків і русинів"...

„Земля і Воля" орган українців-членів аг- рарної партії, трактуючи прийняття чехосло- вацькими законодатними палатами закону про компетенцію губернатора, як „важний історич- ний момент" (ч. 9. 15. VI. 1937) пише: „за мину- лих вісімнацять літ... навчились ми берегти своє, здобувати ті права, які нам забезпечив миро- вий договір, генеральний статут та конститу- ційний закон. Однак мусимо тут отверто при- знати, що нам тільки здавалося, що ми ці пра- ва здобуваємо. Вони істнували й істнують, тіль- ки треба було нам дорости до них, а то полі- тично, організаційно, а що головне, треба було перейти через духову революцію всьому наро- дові й викорінити зпоміж себе орієнтацію на чужі сили. Ця орієнтація, ця психоза не є у нас цілком винищена, треба буде з нею і надалі бо- ротися і переконати ввесь наш загал, що оди- нока справжня орієнтація — це орієнтація на Прагу. Тільки ця орієнтація має реальні осно- ви... Після мадярської неволі ми як нарід ги- нули. Треба було багато часу, поки наш нарід виздоровів і стає на власні ноги. Цей процес безперечно йде вперед, що бачимо не тільки ми, але й про це і Прага переконалась і тому відважилась сьогодні керму нашої долі у вели- кій мірі віддати в наші руки... Йому (губерна- торові) цим законом — про компетенцію — передано великі можливости. Тільки треба бу- де знати, як ними користатись, щоб висліди на- ших зусиль були в користь народу, краю й дер- жави".

Інакше звучить голос одного зі співтворців закону, посла Юлія Ревая, що він його подав як інтервю зі співробітником „Нового Часу" (ч. 140 з дня 26. 6. 1937).

Стверджуючи, що закон вніс деякі придбан- ня для особи губернатора як політика, посол з задоволенням підкреслює, що в мотивах до закону „стверджується в чехословацьких зако- нах перший раз, що мовою закарпатських ру- синів є мова малоруська, значить українська". Рішуче заперечує п. Ревай і думку про „деґра- дацію губернаторського достоїнства". На дум- ку посла „деґрадувати можна когось з того, що він колись мав або має. А коли цим законом надається губернаторові деякі права, яких він взагалі не мав, то годі говорити про деґрада- цію. Одначе престіж губернатора залежить від його особи". Щож торкається загальної оцін- ки поведінки влади, то п. Ревай твердить, що „влада мусіла бути обережна" та що „її обе- режність є навіть до деякої міри оправдана". Підставою до цього може бути вислід голосу- вання до парляменту, коли то „2/3 населення дало свої голоси опозиційним партіям, з яких деякі є не лише опозиційні, але й просто про- тидержавні, що й підкреслює сама українська преса".

Таким робом, як бачимо, справа „першого ета- пу автономії" Підкарпаття не є така проста і викликує в українському громадянстві ЧСР ду- же ріжну реакцію.

Омікрон.

Якими методами п. Непокульчицький думає приєднати українське населення до ідеї ЛОПП?

Минулої неділі, 3-го ц. м., „у рямцях „тиж- ня ЛОПП" відбулось у Бережанах летунське свято, на яке прилетіло пять аеропланів, з то- го два, закуплені з грошей воєвідства: „Тер- нопіль" і „Бережани". На майдані, на якому вичалили аероплани, було чимало народу. При- вели туди молодь з народніх шкіл і ґімназії, було й чимало української інтеліґенції, тим більше, що бережанський повітовий виділ Льо- пу просив місцеві церковні чинники повідоми- ти про це вірних греко-католицької Церкви.

На свято приїхав віцевоєвода Непокуль- чицький з Тернополя і виголосив прилюдно промову, яка була одною великою образою для українського населення взагалі, та зокрема для присутніх слухачів-українців. Пан віцево-

ЕВГЕН ЖИЗНЕВСЬКИЙ.

З подорожі до Швеції.

Зближається морська буря. Здіймається ви- хор силою 10 бурунів. Бурун — це одиниця міри натуги вітру. Дванацять бурунів — це справж- ня морська буря, що всилі захитати корабель під кутом 40 ступнів. Море і небо никнуть. Довкола корабля твориться чорна стіна. А лю- ди? Всі повтікали до кабін, лиш дехто з відваж- ніших ще на чердаку. Хоч корабель їхав просто до Стокгольму, стратили орієнтацію і замість до Стокгольму, їхали до міста на протилеж- нім березі Балтійського Моря. Майже всі, на- віть дехто із залоги, піддалися морській хо- робі. Потішаємося, що Колюмб на гіршім ко- раблі заїхав до Америки, а козаки тільки на чайках перепливали Чорне море. А наш кора- бель чейже добре сидить на воді. На всякий ви- падок оглядаємо ратівничі пояси, поміщені у кожного під подушкою, і червоні стрілки на стінах „до шалюп ратункових". Усі того дня збойкотували обід.

Десь коло півночі на обрію появилися світ- ляні крапки — це маяки з Ґотлянду. Тієї ночі мало хто спав, а боровся з морською хоробою. Можна було на це собі дозволити, бо лікарська поміч і аптика безплатні.

Над ранком буря тихне. Сходяче сонце вкриває море сріблистим блеском. Прекрасний вид, незабутнє враження. На морі настає рух. У ріжних напрямах пливуть пасажирські і пе- реважно торговельні кораблі. Поздоровляють нас гудками сирен.

Вертається веселий настрій. На одному з чердаків уставляють деревляні коні, почина- ють перегони і гру в тоталізатора. Політики на таблиці оголошень вичитують радієві відо- мости, з краю, китайського та еспанського по- боєвища.

Коло дванацятої години виповзає на ови- ді росте вгору суша — земля. На щоглу виві- шують жовто-синю шведську бандеру: жовтий хрест на синьому полі. Сиґналом взивають шведського пільота, щоб далі провадив кора- бель. За пятнацять хвилин зявляється не знати звідки, моторівка, з якої всідає на корабель шведський пільот, який попровадить корабель до самого Стокгольму.

НА ВОДАХ ШВЕЦІЇ.

Вїжджаємо на територіяльні води Швеції. На овиді появляється багато густо положених островів. Це так звані шери питомі лише Шве- ції. Скелисті острови: одні наґі, другі вкриті сосновим і березовим лісом. Одні заселені, ін- ші ні. Майже до кожного з населених острівців доходить електричний кабель. На тих островах багато літнисковнх домів. У тій порі вони пе- реважно пусті. Доми мальовані ріжними ко- льорами, переважно на червоно-цеглясто і зе- лено, з білим обрямуванням. Краєвид незви- чайно мальовничий. Повних чотири години пливемо між шерами. Деякі з них, передовсім довкола Стокгольму укріплені і творять фор- теці. На овиді появляються фабричні комини, покрівлі домів, врешті самі будівлі. Це Сток- гольм столиця Швеції. Назва складається з двох слів: сток — дерево, гольм — острів.

Моряки вивішують кількадесять ріжних бандер. Це бандери країв, де гостить корабель. Ладимося висідати. Полагоджуємо ще одну формальність, — мусимо мати карти до висіду, без яких не випустять нас ані не впустять на корабель. На мольо багато людей. Витають ху- сточками знайомих пасажирів. Причалюємо: корабельна орхестра грає оба гимни. Нема жадної контролі, ні пашпортової ні митної, жадного урядовця, жадного поліцая ні на лік.

АСФАЛЬТОВИМИ ВУЛИЦЯМИ.

Пасажири діляться на ріжні групи прогуль- ковців. Українці прилучуються до групи коо- ператорів. При пристані ждуть на нас люксу- сові автокари. Плюшеві фотелі, до плечей кожного фотелю прикріплена сітка на малі клунки, побіч кожного місця електричний дзвінок.

Автобус скоро мчить широкими, асфальто- вими — інших у Стокгольмі ми не бачили — вулицями, без пороху — алеями дерев. Будівлі на кілька поверхів, якби свіжо викінчені. Над вікнами маркізи зі зеленого полотна для охо- рони від сонця. Ввесь рух відбувається лівою стороною без жадних сиґналів. Хоч великий рух не чути жадного гамору. Навіть люди на вулиці розмовляють притишеними голосами. Перехідні місця для піших напоперек вулиць зазначені лініями жовтого лякеру. Скрізь педантична чистість, зразковий порядок, нема жебраків ні бідних. Багато наколесників; вздовж хідників спеціяльні підставки для роверів. Як день так ніч ровери безпечно стоять на вулиці і нікому не прийде на думку чужий собі присвоїти.

КАПЛИЦЯ З УКРАЇНСЬКИМИ ПРАПОРАМИ.

Приїжджаємо під протестантську церкву (шведи протестанти) Ріддаргольм. У ній вже не відправляють богослужень. Це пантеон Швеції. Тут каплиці і гробівці попередньої королівської династії Ґуставіянів і теперішньої Бернадоттів. Для нас українців найцікавіша каплиця Карла XII, де є 3 українські прапори, з хрестами, по- середині з написами: „Сим знаменем побіджеєш враги твоя". Оподалік напроти парляменту, на високім постументі стоїть памятник союзника Мазепи. У Ріддаргольм є також пропамятні та- блиці людей відзначених найвищим ордером Швеції — серафинським.

З Ріддаргольму їдемо до Етнографічного Музею у Сканзен. Є тут будівлі і предмети, що зображують життя давньої Швеції. Між ними характеристичні доми вкриті дахами з верстви торфу порослої травою та шатра мешканців півночі. Далі копальняні плоди: руди заліза, міди, золота — врешті звіринець. Тут відбува- ються народні забави в день свята цілої Швеції 24. червня, у день кульмінаційного пункту світ- ла. В тім часі в північній частині Швеції сонце світить 23 години, у Стокгольмі 18 і пів години, тому що перед сходом і по заході сонця годину-дві цілком добре видно — ночі властиво нема. Є білі ночі

(Далі буде)

євода загалом — здається — українців „не признає", бо говорив лише про „русинів". Взагалі „русинам" і жидам була присвячена ціла промова п. Непокульчицького. Зразком почуття такту того представника воєвідської адміністрації був уступ промови, в якому він запевнював, що „коли прийде війна, то гази вдушать у запіллі тих русинів і жидів, які відмовляються від збірок на Льоп".

Дозволимо собі спитати віцевоєводу п. Непокульчицького: як він думає, чи ті українці („русини"), які пішли були на те запрошення бережанського Льопу минулої неділі, вислухавши такої промови — підуть туди вдруге?! Як він уявляє собі: чи промова, в якій нотка призирства переплітається з ноткою погроз — це добра і правильна метода пропаґанди таких державницьких цілей, як орґанізація ЛОПП?!

Коли теперішний премієр ґен. Складковський доручає членам краєвої адміністрації зберігати з громадянами звязок, а краєва адміністрація розуміє це в той спосіб, що бере участь у таких прилюдних імпрезах і виголошує до громадян промови, то ми дозволимо собі спитати, чи такі прилюдні імпрези і виступи на них пп. відповідальних членів краєвої адміністрації мають служити до настороження і цькування одної частини населення проти другої?!

—o—

Також протипольська „пропаґанда".

(З відродженецьких кол).

Мин. місяця трапилася подія, яку варто занотувати на нашій „сторінці без політики": появилася брошурка, що має всього 112 рядків друку, а преса присвятила їй цілі шпальти.

Брошурка ця — це невеличкий огляд українського протиалькогольного руху, що його видало „Відродження" з нагоди міжнародного протиалькогольного зїзду (який відбувся у Варшаві в половині вересня ц. р.) у французькій мові (Le mouvement antialcoolique des Ukrainiens. Par B. Halaytschouc. Leopol 1937). Як тло до історії протиалькогольного руху подає вона становище нашого народу до алькоголізму, у минулому й сучасному, починаючи від княжих часів.

Пишучи цю брошурку, ми зясовували собі, що чужинці, які ближче не цікавляться політичними справами (а до таких здебільша належать активні абстиненти, люди, що всеціло присвячуються здійсненню своєї вузької програми), мають дуже мрячне поняття про Україну, як і взагалі про европейський світ. Щоби зрозуміти яке-небудь явище зі суспільного життя, необхідно мати хочаб дуже загальне поняття про середовище, серед якого воно зродилося. Тому, щоб читач нашої брошурки її зрозумів, ми вважали за необхідне подати у двох словах деякі речі з нашої історії, безпосередньо звязані з темою брошурки. Нпр. пишучи, що у середньовіччі українці майже не вживали вина, мусіли ми згадати, що тоді (в часах могутньости київського великого князівства) наш нарід займав передове місце в Европі під культурним оглядом. Без цієї згадки незорієнтований у нашому минулому читач міг би думати, що українці не пили тоді вина лише тому, що не могли його дістати, живучи на дуже низькому культурному рівні. Таксамо згадуючи, що козаки проганяли жидів коршмарів, мусіли ми пояснити, що це таке козаки. Характеризуючи сучасний стан нашого протиалькогольного руху, подали ми висліди протикоршемних плебісцитів і мапку, яка означує споживання алькоголю по воєвідствам; з неї виходить, що на українській національній території зуживають менше алькоголю, ніж на землях, заселених поляками, білорусинами і литовцями. Ці дані взяли ми з брошури інж. І. Прокопова „Алькоголь і народне господарство" (Львів 1936, видання „Відродження"), який у свою чергу зачерпнув їх з „Малого Статистичного Річника" з 1935. р., виданого польським державним статистичним урядом та з писань відомого польського протиалькогольного теоретика М. Скіби. Так менш-більш виглядала наша скромненька брошурка.

З чималим здивуванням дізнались ми, що те все є „історично-статистичні фальші, самохвальство та іґнорування польськости". Так схарактеризував нашу брошурку м. ін. варшавський щоденник „А. Б. Ц.", який 20. м. м. присвятив українській 4-картковій публікації передову статтю п. н. „Під плащиком протиалькогольної вистави процвітала ворожа пропаґанда". „Наш" львівський „Век Нови" передрукував цю статтю, пропускаючи деякі місця та не пропускаючи зовсім протиукраїнських випадів ані навіть лапок при слові „український".

На чім полягає та українська „протипольська пропаганда"? Анонімний автор наводить такі місця з брошурки: 1) в середньовіччі українці мали могутню державу і жили в ній на дуже високому рівні з культурного й економічного погляду; 2) козаки були лицарським орденом; 3) Росія знищила державу українських козаків, основану в половині XIII. століття; 4) ввесь український нарід брав участь в орґанізації та в обороні незалежної Української Республики (1917—21.) та у війні проти большевиків і інших ворогів („читай: поляків" — додає „АБЦ"); 5) на мапці українська етноґрафічна границя обіймає м. ін. частину краківського, люблинського, білостоцького і поліського воєвідства; 6) в абстинент. руху українці займають одно з перших місць в Европі. Крім того анонімний автор вичислює дані про наш протиалькогольний рух, що про них ми згадували.

Не думаємо вдаватися в полеміку з людиною, яка не має поняття про історію Східної Европи ані про національний склад населення своєї держави. Не дивуємося, що автор передовиці з „АБЦ" з таким здивуванням довідується про те все — про річи, відомі кожному полякові зі середньою освітою. Ми питаємо лише: Що те все має спільного з протипольською пропагандою?

Такі помічення й рефлексії викликала у співробітника „АБЦ" наша брошурка, подібні — вистава „Відродження" на варшавському конґресі. Ніде правди діти — ці враження доволі... субєктивні. Українську протиалькогольну виставу звиділо дуже багато поляків, які зареаґували на неї трохи інакше. На виставі був окремий альбом, куди відвідувачі вписували свої враження. Між багатьома польськими голосами читаємо в тому альбомі м. ін. таке: „Я захоплений такими прекрасними вислідами праці української інтеліґенції серед народу! Оце взір і приклад до наслідування! Треба доконче оголосити в часописах методи, які ви уживаєте, щоб інші наслідували!" (Володислав Друє — Варшава). — „Щасть Боже у Вашій праці над просвітою народу на шляху до єдности братніх народів і до Бога! (Чеслав С. — Варшава). — „Братньому народові в праці його для всього народа" (П... — Варшава). І т. д. і т. п.

Щож — іншими очима глядить на „Відродження" польський протиалькогольний діяч, якого провідною ідеєю є боротьба проти алькоголізму, іншими — ендецький цькувач, який не може спокійно навіть думати про українців та їхні чисто гуманітарні установи. (Гал.).

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалуймо датків на скріплення освітних змагань.

Конкурс для українських мистців.

Редакція з приємністю ділиться із своїми читачами звісткою, що п. **Л'на Федорович-Малицька** призначила 850 зол. на малярський конкурс і прохає нашу редакцію подати умовини цього конкурсу на три катеґорії малюнків українських мистців, а саме: 1) Богородицю-Діву (Богоматір, заступницю України), 2) Історичний образ (зі світліших моментів давньої або сучасної історії України), 3) Український краєвид (з якоїнебудь околиці українських земель, включно до мотивів урбаністичних).

Формат, техніка та малярський характер (реалістичний, імпресіоністичний, стилізований, і т. п.) довільні.

Висота нагород: за найкращу Богородицю-Діву одна нагорода у висоті 250 зол., за найкращий історичний малюнок одна нагорода у висоті 250 зол., за український краєвид дві нагороди, перша 200 зол., друга 150 зол. Призначені на конкурс малюнки висилати до 15. жовтня 1938. р. на адресу Природничого Музею Т-ва ім. Шевченка, Львів, вул. Чарнецького 24, з приміткою, що малюнок призначений на конкурс. Малюнки мають бути непідписані. Своє прізвище має артист подати у залученій до посилки замкненій коперті. Малюнки залишаються власністю мистців і будуть звернені по оголошенні висліду конкурсу чи по виставі надісланих праць.

Призначена на нагороди сума зложена на окреме конто до Земельного Банку Гіпотечного у Львові.

Склад дотичного жюрі буде поданий до загального відома у свому часі.

—o—

З ПРИРОДИ І ЖИТТЯ.

В неволі у божка Бакха.

Від коли наш прародич Ной відкрив, що сік винограду має міць впровадити людину в розкішно-безжурний настрій, від тоді також повстало на світі алькоголеве питання, що нині виросло до одного з найважніших питань суспільного життя і кожної поодинокої людини.

Винахід нашого прародича показався не дуже то корисним для його нащадків, бо за ту дрібку приємности чи забуття клопотів, яку дає алькоголь, нащадки винахідника платять дуже велику ціну. Алькоголь показався сильною отрутою, що нищить важні для тіла органи (шлунок, печінка, нирки, мозок та ін.) і спричиняє звироднення поодиноких осіб і раси до тої міри, що деякі менше витревалі завдячують алькоголеві свій кінець, як нпр. американські індіяни чи мешканці островів на Тихому Океані.

Психіятрія і алькоголізм

Алькоголь має також великий отруйний вплив на нервово-психічну систему, яку досліджує окрема галузь медицини — психіятрія. Вплив алькоголю на людину дає багато хоробливих тілесно-душевних проявів, які психіятрія описує як

алькоголеві психози.

Зпоміж них загально кожному знане є похміля.

Похміля може бути безпосереднє, чисто фізичне; йому підлягають головно люди слабі нервово, чи слабої волі; але і користають з нього люди теж під впливом душевних пережиВань. Є особи вражливі так сильно на алькоголь, що навіть найменша порція алькоголю викликує опяніння, бо алькоголь діє на їх організм з незвичайною силою.

Кількість випитого алькоголю не рішає про ступінь опяніння, бо є люди, в яких воно виступає навіть по одній шклянці пива (люди „зі слабою головою“).

У тім стані свідомість є дуже замрячена, аж до цілковитої непритомности. Упита людина стає напастлива, не орієнтується в часі ні в ситуації. Часто у впитої людини виступає сильне подразнення і тоді вона схильна до всяких авантурничих учинків.

Опяніння треває від кількох хвилин до кількох годин. Потім звичайно приходить глибокий сон, по якім людина часом не памятає, що „доказувала“ в пянім стані. — Лікування: Сильно побуджених, що все бють і демолюють коло себе, треба звязати і закликати лікаря, що впорскне їм заспокійливі ліки.

Затяжний алькоголізм.

Вже здалека можна пізнати затяжного алькоголіка, кожний знає, що в такої людини червоний ніс, руки в неї трясуться, вона невиразно белькоче язиком, описуючи свої терпіння, як сильні нервоболі, болі нирок та блювота вранку.

У затяжного алькоголіка наслідком налогового пиянства вдача дуже нерівна. Така людина дражлива і схильна до всяких вибухів. Почування, енергія, память і умова справність дуже ослаблені. Часто в неї нахил до дурних жартів і усяких уявлених сцен і деколи падачкові напади.

Лікування важкого алькоголізму можливе тільки в санаторіях.

Горілкові маячення.

У затяжних алькоголіків часто появляються всякі змислові омани, найчастіше зорові. Перед їх очима порушаються малі звірятка, пересуваються сцени з життя. Хорому можна вмовити ріжні зяви, бо налогові алькоголіки дуже сугестивні і легко переймаються чужою думкою.

В алькоголіків, головно коли їх недуга дідична, такі змислові омани можуть довести зчасом до алькоголевого божевілля з привидами. Тоді хорих переслідують увесь час всякі привиди і слухові та змислові галюцинації, що розвивають у них ріжні дивовижні уяви (нпр. уявління своєї грішности чи переслідування). Тому хорі часто мають нахил до самогубства або до авантур та бійок з окруженням.

Лікування можливе в заведенні для нервово недужих, з ізоляцією.

Нерви і алькоголь

У старших людей на тлі затяжного алькоголю може розвинутися пораження нервів (псевдопараліж), що проявляється дрижаками цілого тіла; хорий з трудом може ходити чи стояти, з трудом може говорити. Психічно він апатичний, до того память у нього ослаблена і умово притуплений.

Часто у старших алькоголіків появляється т. зв. **психоза Корсакова,** якої головним проявом є цілковита утрата памяти. Хорий виповнює браки памяти випадуванням усяких неправдивих подій і байочок. В нього ослаблений змисл критичности, притуплені почування, а зчасом приходить до умового отупіння.

Діпсоманія.

До проявів, які спричинює алькоголь діючи на нервово-психічну систему людини, належить т. зв. діпсоманія, себто напади поворотного пиянства. У такого хорого час до часу появляється непереможний нахил до пиянства. Він кидає все, родину, заняття, товариство — і йде пити. Такий напад може тревати і два тижні. Потім хорий тверезіє; він не памятає нічого з того часу алькоголевого шалу. Часто такі люди почувають навіть відразу до алькоголю — аж невблаганна недуга знов потягне їх до якогось божевільного пиянства.

Врешті на тлі затяжного алькоголізму може розвинутися **епілепсія,** зовсім подібна до правдивої падачки своїми нападами.

Як бачимо, алькоголь робить величезні шкоди в народі, де панує чарка. Він нищить живі одиниці, що замісць дати зі себе якісь вартости родині чи суспільности, марно пропадають, а то й стають тягарем родини чи громадянства. Тому зрозуміла є боротьба з тим віковічним дурманом, який головно в нас шаліє серед широких народніх мас, защіплений нещасною панщиною.

Нинішня наука вже вповні дослідила отруйливий вплив алькоголю на тіло та духа людини і дійшла до висновку, що ті нечисленні вартости, які має алькоголь, є супроти шкід, ним спричинюваних такі малі, що нинішня гігієна людського життя повинна виключити алькоголь зпоміж напитків

Б. Г—й.

—o—

Душа чи інстинкт?

Психічна сторона життя звірят ще досі мало досліджена. Одні дослідники говорять, що життям звірят кермує т. зв. звіринна душа, інші, що життям звірят кермують віковічні інстинкти, що дрімають у даній породі звірят, призбирані досвідом безлічі поколінь предків даної тварини, і виступають назверх у ріжних ситуаціях, немов би пояснюючи звіряти, як воно має поступати. Тоді звіря ділає зовсім доцільно, хоча й несвідомо. Прикладом цього є ластівки, що восени стають неспокійні, а потім відлітають на полудне, хоч ластівка не знає, чому, і не знає, що чекалоб її, якби залишилася в нас на зиму. Вона відчуває вроджений гін, що в даній порі року непокоїть її і каже їй летіти на полудне, дарма, що вона не знає географії.

Чуда звіринного світа.

Звірята під впливом своїх інстинктів виконують всякі речі, яких людина часто не вміє виконати, а до яких розвязки дійшли часто вчені по багатьох важких дослідах.

Ось нпр. **хрущик,** званий звивачем (ульва пруніформіс), будує собі гніздечко в той спосіб, що звиває листя берези в лійку, якої перекрій творить ту геометричну лінію, над якої взором так багато намучився славний голяндський фізик Гайхенс.

Водяний павук т. зв. водяник (аргіронета акватіка) снує у воді сітку, від якої йде ніжно плетена лійка до поверхні води і впускає згори повітря. Ціла та будова подібна до нуркового дзвона. Отже павук має першенство на винахід підводного дзвона.

Хижацька птиця з орлиного роду **крогулець,** що живиться їдовитими зміями, укушений змією, зараз біжить шукати рослини, званої вехуко (міконія гуако) і зїдає її кілька листків.

Це помітили мексиканці і за крогульцями і собі вживають з успіхом цієї рослини, як ліку проти їді гадюк.

Звірята і математика.

Бувають випадки, що звірята можуть прислужитися науці як це трапилося в такім випадку: французький учений Маральді досліджуючи будову воскової клітини у бджільній вощині, яка має форму граняка, замкненого ромбоїдальними стінами, відкрив, що прилежні кути тих чотирокутників, що ограничують гранякову клітину, рівні один 109° 28', а другий 70° 32'. Тоді славний фізик Реомір звернувся до тодішньої „слави“ у математиці Кеніґа з просьбою обрахувати під якими кутами мусять сходитися ромбоїдальні стіни, щоб замикати якнайбільше простору. Кеніґ вирахував при помочі ріжничкового рахунку, що з двох прилежних кутів один мусить мати 109° 26', а другий 70° 34'.

Тому що цей рахунок ріжнився від кутів під якими збудована воскова клітина, Реомір припускав, що Маральді помилився і дав перевірити рахунок шкотському математикові, Меклявріновi. Одначе цей виказав, що бджола мала слушність, а математик Кеніґ помилився з причини помилок у льоґаритмічних таблицях, ужитих Кеніґом, які зараз поправили. Цей факт вказує, що бджола вже від непамятних часів знає важну будівельну проблему — як збудувати якнайбільшу простором комору, зуживаючи до того якнайменшу кількість матеріялу.

Дивні пригоди болоняка.

Комашка звана болоняком (гименоптера) інстинктовно виконує незвичайні речі. Вона вміє приготовити для своїх будучих гусільниць мясну страву, що є свіжа кілька тижнів. А саме самичка болоняка, заки зложить яєчка, полює на хруща, якого тілом буде жити її потомство. Знайшовши такого хруща, вона кидається на нього, перевертає його на хребет, одначе не вбиває його — лише паралюжує, вбиваючи своє затроєне жало в те місце, де сходяться рухові нерви хруща. Потім самичка болоняка вносить до приготованого гнізда пораненого хруща і щойно тепер складає в ньому свої яєчка. Коли з яєчок виклюються гусільниці, годуються цілий час свіжим мясом хруща.

Щоби таку операцію виконати, навіть найздібніший анатом мусів би дослідити під мікроскопом нервову систему того хруща і щойно по довгій вправі зумів би потрапити незвичайно ніжним знаряддям у місце, де лежать рухові осередки хруща.

Одначе для болоняка ця трудність не істнує. Коли йому перший раз у життi впаде така операція, він відразу інстинктовно влучає жалом у руховий осередок хруща, і перевищає в тім анатома.

Свідомий розум чи інстинкт?

Згадані прояви незвичайно доцільної системи рухів звірят у ріжних життєвих ситуаціях застановили деяких учених: чи звіря не має подібного душевного життя, як людина. Якщо так булоб, то цей звіринний розум повинен би проявлятися і тоді, коли звіря найдеться у змінених умовинах життя.

Людина, найшовшись у трудній і незвичній ситуації старається якось собі порадити. Часом якась пригода стає навіть школою, а придбаним досвідом користується людина і пізніше. Зате у звірят буває інакше.

Коли звіря найдеться у незвичайній для нього ситуації, нпр. серед штучно змінених зверхніх умовин, тоді звіря поводиться безрадно і глупо, бо це лежить уже поза межами його інстинкту.

Нпр. згаданий вище болоняк тягне спаралiжованого жалом хруща до гнізда за вусики; колиж дослідник відтяв хрущеві вусики, тоді болоняк крутиться коло хруща, як дурний: він не знає іншого способу, як волікти хруща, і тому покидає добичу і йде шукати іншої.

Той і багато інших прикладів вказують, що звірята (звірята вільні, первісні, нетресовані людиною) сповнюють свої життеві функції, ведені сліпим інстинктом, не знаючи їх цілі. Отже інстинкт — є „душею звірят“. Тимто і людей, що є невільниками своїх інстинктів, і під їх впливом доконують часто всяких жахливих та незрозумілих для нормальної людини вчинків, порівнюємо залюбки зі звірятами („звіря в людськім тілі“)

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Рим приготовляється до світової вистави

У Римі очистили Петрову площу із вікових старих будинків, що закривали вид на собор св. Петра. Аж тепер можна добре оглядати колюмни Бернінія, широка перспектива простягається перед очима мешканців. Усе, що є справді мистецьке буде довкола відновлене, все, що має за собою тільки вік, а псує цілість щезне з лиця нового Риму. Таким робом усі старі доми, які так приваблювали око чужинних малярів, старі вулички в центрі Риму з бідаками і жебраками перестануть існувати. Усі малі доми, погані, купецькі, приватнові зроблять місце репрезентативним будівлям. Старі палати будуть відновлені при співучасти археольогів, архітектів і мистців.

300 ГЕКТАРІВ ТЕРЕНУ.

Там, де простягається нині якби сільський дикий простір, Агер Романус, повстане небавком зовсім нова великоміська дільниця. Тут буде площа призначена на світову виставу у 1941 р. Будинки, які там повстануть не щезнуть після вистави, а будуть такі, що залишаться. Мусоліні призначає на це 300 гектарів. Не буде це — як звичайно на виставах — рівний терен, а краєвид із горбками. Один вибалок перемінять в озеро, над берегами якого будуть купелеві палатки, парк і ресторани. Вибудують двацять кільометрів нової дороги, з того сім кільометрів на саму виставу. З 220.000 кв. метрів призначених на нові площі, головна площа буде мати 75.000 кв. м. і помістить легко 250.000 осіб.

НОВІ МУЗЕЇ.

Головні будинки світової вистави будуть іти по лінії Віа дель Імперо і дорівняють давнім будинкам, які тут стоять. Одна палата буде призначена на балі і бенкети, одна буде містити „італійську культуру". На площі Імперіяле з трьома величезними криницями буде стояти музей мистецтва і науки. На одному боці буде ряд театральних будинків, у продовженні музеї повітреплавства, моряцтва, армії, етнографії. За мостом — Палата Світла буде складатися із шкла, світла та води. Крім цього будуть музеї религії, ловецтва, рибальства та спорту. Головним будівельним матеріялом буде карарійський мармур. Щойно поза площею цих будівель стоятимуть тимчасові павільони виставові, на місце яких повстануть доми для мешканців. Евкаліптовий ліс використають теж на виставі для краси і вигоди. На римській виставі у 1941 р. гості вперше зможуть користуватися літаками замість авт та автобусів, коли схотять переїзджати з ріжних кінців міста.

——o——

Трагедія телефоністок.

Ще одна професія постепенно щезає. Одночасно із заведенням телефонічних автоматів, число телефоністок чимраз більше зменшується. Така сама доля стрінула й англійських телефоністок, де вже цілі їх тисячі поредукували і далі редукують. Англійські телефоністки звернулися до головного директора почт і телеграфів із протестом проти такої редукції. Одночасно просили, щоб при ліквідації теперішньої телефонічної обслуги давали давнім службовичкам змогу працювати в інших ділянках. Міністр відповів, що може це зробити тільки у відношенні до телефоністок, які не переступили ще 30 літ життя.

Ясно, що професійний союз телефоністок запротестував якнайрішучіше проти цього, домагаючися поширення цієї межі працездатности бодай до 45 літ. Англійські часописи пишуть багато про цю справу і стоять по стороні телефоністок.

Таємничий нюйорський лікар.

Нюйорська поліція має нову роботу. Ломить собі голову, як міг утекти їй такий звичайний европеєць, уроджений в якійсь там Моравії, колишній студент медицини у Відні д-р Фрідрих Мор. Він утік із поліційного шпиталя. Як і коли? ніхто не знає.

МОЛОДЕЦЬ, ЩО ПРИЇХАВ НА ВЕДМЕДІ.

Він називається поправді Фридріх Менарік. Приїхав у 1914 р. до Ню Йорку як елегантний чужинець, що мешкав у першорядних готелях. Казав, що приїхав до Америки — стріляти ведмедів. Ходив по готелевому голі одягнений як мисливець, у шкіряних камашах, з довгим ножем за поясом. Одного дня щез із готелю — не мав грошей. Мешкав у бідному пансіоні. Оповідав фантастичні „мисливські" історії про ведмедів із Росії, диків із Карпат і про жінки, в яких кохався. На доказ показував їх фотографії. Згодом з нужди став льокаєм в одній санаторії.

ДИРЕКТОР САНАТОРІЇ.

За якийсь час поліція звернула увагу на цей дім — там умирали люди. Детектив ствердив, що в цій санаторії головним лікарем є молодий Мор, хоч є там теж інші правдиві лікарі. Всі слухали його, бо вважали його геніяльним лікарем. Пацієнти, що там лікувалися, почували себе препогано і писали з жахом листи до рідні, щоб їх звідти взяти. Усі тремтіли перед таємничим лікарем. Поліція простежила рецепти д-ра Мора і виявилося, що він бере в аптиках перфуми, помади, арешенік і хльороформ. У його кімнаті знайшли велику кількість отрут. Мора арештували, хоч не було доказів його злочину. Але поліція з Будапешту та Відня повідомила, хто він такий — недокінчений студент 4-го семестру медицини.

ДО ЧОГО ВІН ПРИЗНАВСЯ.

При допиті Менарік заявив, що скаже правду, коли дадуть йому 12 цигар і шампан. Покуривши і випивши він сказав, що вбив 18 пацієнтів, усіх старих. Чому? Бо вони йому перешкоджали. Коли вони домагалися шклянку води, він дав їм пива з арешеником. І ті, що дзвонили за часто за лікарем і ті, що за часто випитувалися всякі інформації були для нього осоружні і він „для святого спокою їх позбувався". Усе це оповідав Мор спокійно та одноманітно; коли шампан трохи „потеплів, він казав приносити собі більше леду та оповідав далі. Його відставили до шпиталя божевільних. Там він поводився зразково і важко було ствердити, чи він умово недужий. Був чемний, добре вихований, розмовляв про нові медичні книжки, лікарі його любили. Одного разу, коли він стояв при вікні і побачив лікуванців у саді, сказав: „О, тут я хотів би бути лікарем; я очистив би це місце відразу".

ТАЄМНИЧА ВТЕЧА.

Одного дня пацієнти санаторії, де урядував раніше Мор, зробили бенкет із забавою на честь тої великої події, що позбулися свого жахливого лікаря. Підчас найкращої забави прийшла телефонічна звістка, що Мор утік із дому божевільних, хоч як пильно за ним там стежили. І ніхто не знає, де він. Але поліція лякається, що за цією втечою прийдуть нові жертви небезпечного „лікаря". Психіятри кажуть, що він має таку переслідовну манію. І дуже можливе, Мор хотів би звільнити світ від усіх недужих — що він уже почав наново свою практику під фальшивим прізвищем в якомусь місті. В Америці нема обовязку зголошувати до поліції зміни місця свого осідку ані ніхто там не перевіряє точно докторських дипльомів.

——o——

РИБА ВЕЛИТЕНЬ.

Грецькі часописи подали перед кількома днями вістку, що рибалки зловили на грецьких водах морську потвору. Тепер знову рибальський корабель „Нойфельд" зловив велитенську рибу, що важить 374 фунти. Риба ця має вигляд круглої брили і незвичайно дивну будову Вона складалася з величезної голови, яка мала згори і здолу плавці. Нажаль цю добичу ушкодили рибалки підчас ловлі і її не можна було відставити до зоольогічного городу в Гамбурзі, щоб там могти її показувати прилюдно.

——o——

КУРЯЧИЙ ДОЩ.

Голяндську місцевість Ляндсмер, славну з годівлі курей, навістила недавно повітряна труба, яка спричинила мешканцям величезні шкоди. Вихор схопив до гори великі кількости дробу і переніс на далеку віддаль. Згодом, коли натуга вітру ослабла, кури почали спадати на землю, на довколичні поля, городи, вулиці й дахи домів. Власники цих піль і домів мали зовсім приємну несподіванку і могли бути тільки вдячні повітряній трубі.

——o——

ВДОВА ПО ЛЕТУНІ

Десять років тому щез американський летун Редферн. Він пропав у бразилійських джунглях. Його не знайшли, але не мали певности, чи згинув. 24 години після його відлету з Ріо де Жанейро його бачили на ширині Венецуелі. Перелет був так добре підготований, що спеціялісти не вірили у можливість катастрофи. За Редферном висилали кілька експедицій, останню у 1935 р., бо були звістки, що летун живе, осівши серед одного індіянського племени. Жінка Редферна не була ні вдовою ні заміжньою. Минуло 10 років і тепер вона внесла до міністерства справедливосуи прохання признати її вдовою.

——o——

ДИВОГЛЯДНІ ПРІЗВИЩА.

Співробітник одної париської газети поцікавився, чи французи дають своїм дітям чудернацькі імена. Він переглянув метрики у відповідних бюрах департаменту Сени і ствердив, що кількість чудаків-батьків більша, ніж можна булоб думати. Ось приклад імен хлопців: Алькід, Беренже, Клеофас, Фльоріс, Клебер, Теотимій, Сурко, Симфоріен, Тібурн і дівочих: Даліля, Женева, Ізмевія, Жофріна (від маршала Жофра), Перпетуя, Режана, Схоластика. Треба признати, що в нас таких дивоглядів менше, але таки є. Ми моглиб без труднощів вичислити бодай пять у Львові між нашими знайомими.

——o——

ДЕ ПЕРЕ БІЛЛЯ КНЯЗЬ ВІНДСОРУ?

Скажете: „Смішне питання! у дома або у пральні". Не в цьому річ. Без огляду на те, де він перебуває, він висилає що тижня і що тижня дістає своє білля назад з Льондону. Так він робив іще за парубочих літ і від цієї засади не відступив. Цікаво, що в XVIII віці париські снобі теж висилали своє білля до Льондону.

ДАЙТЕ ДОКАЗ, ЩО ПАМЯТАЄТЕ ПРО ІНВАЛІДІВ У.Г.А.!

Відгомін польсько-української війни.

ДРУГИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

СЕНЗАЦІЙНІ ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ.

В середу 6. ц. м., другого дня розправи, зізнавали ввесь час свідки. Саля розправи виповнена вже нині майже по береги публикою, що дуже уважливо прислухується до зізнань свідків.

Перший зізнавав св. **Міхал Соболяк**, трамвайник. Каже, що брав участь в „обороні" Львова. Боровся на VII. відтинку „оброньців", себто напроти стації Підзамче. Чув про вбивство родини Мехонських. Підсудного не знає. „Оброньцу" Міляна зловила українська стежа при вул. Стромій і — як пізніше довідався — його розстріляли.

Св. **Антоніна Купчинська**, донька вбитого Лінтнера, заприсяжена (перша зпоміж дотепер переслуханих свідків) зізнає, що від перших днів листопадових боїв вул. Пястів була в руках поляків, які харчувались в її батька. Щойно 14. листопада рано вул. Пястів опинилась в руках українців. Опісля до найменших подробиць — згідно з актом обвинувачення — оповідає про прихід української стежі до дому її батька при вул. Пястів ч. 6. Про підсудного не говорить інакше, лише з притиском: „цей вбивник мого батька". Зі зізнань свідка виходить, що її вбитий батько мав тоді 54 роки і був у силі віку. Опісля на питання предсідника свідок ще раз з притиском підкреслює, що це підсудний вбив її батька і хотів її застрілити. Признає, що підсудного бачила два рази: раз критичного дня 14. листопада, опісля кілька днів пізніше при вул. Бальоновій, коли переправлявся з родиною до міста. На питання вотанта Бочера оповідає, що ціла подія в помешканні і на подвірі її батька тревала коло 30 хвилин. Запевняє, що тоді ввесь час приглядалася підсудному і тому його риси лиця дуже добре памятає. Каже, що перед приходом підсудного зі стежею до дому її батька не було ніякої іншої стежі. На питання прокуратора запевняє, що підсудний убив її батька лише з ненависти до поляків. Міркою ненависти підсудного до поляків — запевняє свідок — була його поведінка в слідчого судді, де він не хотів зізнавати ні словечка по польськи, лише говорив увесь час по українськи.

Після того прокуратор поставив внесок, щоб оборонець показав фотографії здогадного Яворського, який мав застрілити Йосифа Лінтнера.

Обор. д-р С. Шевчук предложив предсідникові кілька групових фотографій з 1917 і 1918 р. де є там хор. Яворський і булавний М. Хомяк з проханням, щоб свідок показала на цій фотографії підсудного. Свідок закладаючи цвікери каже, що є короткозора. Опісля показує на одній фотографії на хор. Яворського кажучи, що це підс. Хомяк.

Оборонець предложив цю фотографію лаві суддів присяглих, вияснюючи, що це хор. Яворський. Предсідник доручив оборонцеві не говорити, бо наложить гривну. Оборонець: Прошу дуже. Далі свідок знов оглядає інші фотографії і каже вже, що хор. Яворський дуже подібний до підсудного.

Обор. д-р Шевчук: Як показували пані підсудного в слідчого судді? Чи лише одного, чи групою.

Свідок: Лише одного.

Обор. д-р Шевчук: Чи накладали шолом?

Свідок: Так.

Обор. д-р Шевчук пригадує, що свідок так само зізнала вже у слідстві проти поляка Ст. Кравця в 1925. р., **який служив у польськім війську, що він убив її батька. Предсідник відчитує протокол зізнань свідка з актів проти Кравця, де свідок зізнала, що Кравець є „лудзонцо подобни до мордерци мего ойца".**

Тоді св. Купчинська зізнала так: „Справци виглонд вбіл сен так сільне в паменці, же по просту мам фотографен его на мим музгу. О**казани мі ест лудзонцо подобни, а то взрост, виглонд зевнентжни, взрок і спосуб патженя. Тен сам злосьліви усьмех і тен сам склад уст пжи усьмеху. Усьмех справци запаменталам, бо відзялам го по мордзе св. п. ойца парен рази на уліци і он усьмехал сен злосьліве і іронічне на муй відок, зволащо в два дні по факце мордерства.**

Опісля на дальші питання оборонця свідок каже, що негайно по вбивстві її батька відійшла українська стежа (раніше зізнала, що негайно по вбивстві українські вояки почали грабувати помешкання її батька).

Св. **Софія Каліцінська** зізнає, що в листопаді 1918 р. працювала в Лінтнерів. Опісля зізнає згідно з актом обвинувачення про вбивство Лінтнера кажучи, що його застрілив підсудний. Додає, що пізнає підсудного по очах (по зорі). Підсудного вже більше не бачила того дня в Лінтнерів. Опісля на питання предсідника каже, що підсудний був знову на подвірю Лінтнерів годину пізніше.

З черги оборонець поставив внесок, щоб предсідник відчитав зізнання свідка з актів проти Станислава Кравця, де свідок теж зізнала, що Ст. Кравця пізнала по „зорі", по очах, як того, що вбив Лінтнера. І дійсно з відчитаних зізнань свідка виходить, що свідок обтяжила вже Ст. Кравця як того, що вбив Лінтнера. Після того свідкові показали групові фотографії з хор. Яворським і булавним М. Хомяком. Свідок оглядаючи вказує знову на хор. Яворського як на підсудного.

Одночасно встав один присяглий суддя і заявив: Алеж ми не привязуємо до фотографій ніякого значіння.

По короткій перерві зізнавали далі найближчі вбитого Лінтнера.

Св. **Катерина Лінтнерова**, жінка вбитого Лінтнера, заприсяжена (плаче підчас складання своїх зізнань) зізнає згідно з актом обвинувачення про вбивство свого чоловіка. Каже, що це підсудний застрілив її чоловіка.

Підсудний встає і каже, що не застрілив Лінтнера. Опісля по польськи говорить до свідка (бо домагається, щоб підсудний сказав кілька слів по польськи — то пізнає його по голосі) що був лише раз на подвірю Лінтнера, кілька хвилин по вбивстві. На вулиці свідок не могла його бачити в шоломі ні два дні по вбивстві ні пізніше, бо ніколи на вулиці не робив служби. „Чи буду караний, чи ні — говорить підсудний — моя совість чиста".

На питання обор. д-ра С. Шевчука свідок каже, що зараз по вбивстві свого чоловіка чула, що Лінтнера вбили ті самі українці, які постріляли родину Мехонських. Каже, що тоді не чула, що вбивник її чоловіка називається М. Хомяк, хоч раніше зізнала, що чула його прізвище. Цікаво, що ні цей свідок ні попередній свідок не пригадують собі, як убивник Лінтнера був убраний і чи мав підстаршинські відзнаки. Коли на прохання оборонця предсідник дав оглянути свідкові групові фотографії, де є хор. Яворський і булавний М. Хомяк, свідок відложила фотографії не оглядаючи кажучи, що їй не треба, бо бачить живого вбивника.

Одночасно св. **Марія Хаверова** донька вбитого Лінтнера, заприсяжена зізнає згідно з актом обвинувачення про вбивство батька. Каже, що по вбивстві юрба пограбувала лише мясарські вироби. Запевняє, що це підсудний вбив її батька. Підсудного бачила два рази. По питаннях прокуратора предсідник відчитав зізнання свідка з актів проти Кравця, де вона обтяжувала теж його як вбивника свого батька кажучи ,що є „лудзонцо подобни і праве естем певна, же то ест тен сам".

На питання обор. д-ра С. Шевчука свідок каже, що критичного дня на подвірю було багато українських вояків, а не лише двох.

Коли оборонець просить, щоб свідок оглянула фотографію, з місця заявляє, що по 19 роках не пізнає. Одначе предсідник показує їй таки ці фотографії і свідок по хвилині каже, що не може пізнати там підсудного. На питання оборонця каже, що не пригадує собі в якому шоломі і в якому одінню був убивник її батька, зокрема не пригадує собі, якого коліру був шолом і чи вбивник був у військовому плащі чи в куртці.

Св. **Стефанія Савчинська**, тепер у Луцьку, сестра Лінтнера, заприсяжена зізнає, що підчас листопадових боїв у Львові мешкала при вул. Пястів ч. 6. Зізнає теж згідно з актом обвинувачення. Каже, що це підсудний був на подвірю Лінтнера. Про підсудного висловлюється лише, що це вбивник Лінтнера. Запевняє, що має дуже бистру память. Коли оборонець питає, якого коліру мав шолом убивник Лінтнера. — не памятає. Не пригадує собі теж, чи був у військовому плащі, куртці, блюзі, штильпах.

По 20-хвилинній перерві зізнавав **Франц Бентковський** про вбивство Лінтнера. Пізнає на 99 прц. у підсуднім того, що вбив Лінтнера. Тимчасом у слідстві зізнав, що рішуче не може твердити, що підс. Хомяк є вбивником Лінтнера.

Тому обор. д-р Шевчук просить заприсягнути свідка.

Предсідник: Чи був той сам, чи ні?

Свідок каже, що був це підсудний. Пригадує собі, бо вчора вичитав в однім часописі, що підс. Хомяк мав підстаршинські відзнаки. Той, що вбив Лінтнера, мав теж такі відзнаки.

Обор. д-р Шевчук: Отже ви по прочитанні того, що написав якийсь часопис можете з легким серцем зміняти свої зізнання?

Свідок каже, що не зміняє своїх зізнань.

Обор. д-р Шевчук: Якже ні! Адже у слідчого судді ви зізнали, що не можете рішуче ствердити, чи підс. Хомяк був убивником Лінтнера. Далі свідок запевняє, що чергового дня ціла вулиця говорила, що Лінтнера вбив підс. Хомяк.

Предсідник: Як можете говорити, коли другого дня самі Лінтнери не знали, хто вбив Лінтнера. Свідок каже, що не знає. Оглянувши групові фотографії свідок показав на іншого старшину кажучи, що це підс. Хомяк.

Св. Марцелі Мехонський, 34 р., заприсяжений зізнав згідно з актом обвинувачення про вбивство його батьків, двох братів і сестри дня 7. листопада 1918 р. Запевняє, що це підсудний вбив його батьків, братів і сестру. Пізнає підсудного по рисах обличчя і по очах. На питання предсідника чи зізнавав уже в цій справі 1925 р. (у справі Кравця) свідок каже, що не пригадує собі. Тоді предсідник відчитав його зізнання, зложені у справі Ст. Кравця, де свідок теж обтяжував Кравця. Далі на питання прокуратора свідок запевняє, що вбивник мав шолом. Зрештою його однострою собі не пригадує. Запевняє, що запамятав собі лише дуже добре обличча вбивника. Запевняє, що по вбивстві не був взагалі в помешканні Ґотлібів. На питання оборонця каже, що негайно по вбивстві пішов до сусідки і був взагалі ще в цій самій камениці два дні. В помешканні Ґотлібів взагалі не був — запевняє свідок. Тоді оборонець відчитав свідкові його зізнання у слідчого судді, зложені 12 літ тому у справі Кравця, де свідок зізнав між іншим ось що: **„Розпознаєм ґо по взросьце, з виразу тважи не познаєм ґо докладне, бо пжи мордованю родзіни мей вправдзе билем обецни, але мордерци добже не пшипатривалем сен, бо билем пшестрашони яко 15-летні хлопак.**

Обор. д-р Шевчук: Ви запевняєте, що цілу вашу родину вбито в кухні?

Свідок: Так.

Обор. д-р Шевчук: А що ви скажете на те, що є свідки, які ствердять, що ваших братів убито в покою, а не в кухні.

Свідок каже, що це неправда. Оборонець додає, що є свідки на це.

Св. Мечислав Ярош, 34 р., заприсяжений зізнав, що підсудного бачив тричі в листопаді 1918 р. Перший раз бачив підсудного 16. листопада при вул. Германа, як ішов з жидівським міліціянтом. Свідок прийшов тоді до дому з харчами з Нової Різні, де брав участь як „обронца". Одначе тому, що пересунулася боєва лінія, свідок залишився вдома. Каже, що

Міліон для Бендзіна.

Тягнення четвертої кляси тридцятьдев'ятої Клясової Льотерії закінчилося видьосуванням головної виграї — міліон золотих. Ним поділилися мешканці Бендзіна, власники поодиноких чверток числа 6424.

Л. М. Гольдштанд, недавно зредукований робітник фабрики цинку в Сосновцу, нині завдяки виграї 200.000 зол. зможе сам дати працю іншим. Про своє щастя довідався через радіо. Передовсім має намір запевнити собі дах над головою і потім вженитися.

Ш. Цукерфельд, залізничий посіл в Бендзіні. Його радість, коли довідався про вигру, не мала меж. Ходив по місті, тримаючи свою чвертку в руці та показував її прохожим. Коли стрінув знайомого, позичав у нього кілька золотих та роздавав їх біднішим від себе. Грав на Клясовій Льотерії від багатьох літ і все вірив, що прийде час, коли й він виграє. П. Цукерфельд дістав 100.000 зол., бо мав до чвертки ще інших спільників.

Панові **Йосифові Хмелеві,** візникові, що розвозив молоко і заробляв 60 зол. місячно та його жінці

п. **Станиславі Хмелевій,** що заробляла пильнуванням дому 15 зол. місячно, припало з цієї чвертки 50.000 зол. Панство Хмелі мають двоє дрібоньких дітей; виграні гроші призначили на будову дому.

Дальшими спільниками цієї чвертки є дрібні продавці — **М. Хенцінський** і **Д. Хаскелевичова,** що дістали по 25.000 зол.

Одна із чверток є власністю дрібного купця **Н. Готліба,** останню чвертку має ціла родина

п. **І. Кокотка,** що репрезентує на цій знимці цю родину. Загалом до цієї чвертки належало кілька осіб зпоміж бендзінських купців і промисловців.

Всі „новонароджені міліонери" придбали вже льоси до першої кляси сорокової Клясової Льотерії. Пригадуємо, що тягнення цієї кляси розпочинається 21-го ц. м. і триватиме пять днів.

підс. Хомяк був теж в помешканні його батька трьома наворотами з вояками і переводив один раз ревізію. Грошей 52.000 корон українська стежа не забрала взагалі від його батька. Каже, що підс. Хомяк хотів арештувати його батька по переведеній ревізії. Одначе на прохання матері присутній при ревізії підхорунжий відштовхнув підс. Хомяка кажучи, щоб дав „спокій". Тоді підс. Хомяк мав сказати іронічно до цього підхорунжого: „Лінтнер так само був не винен". Додає, що від свого брата, який згинув у січні 1919 р., чув теж, що родину Мехонських убив якийсь Хомяк. На питання оборонця каже, що в 1918 р. мав 15 років. На дальше питання оборонця, чи свідок бачив підс. Хомяка в Золочеві, чи в Камінці Подільському, свідок не дає ясної відповіди. На питання оборонця, чому не зізнав у слідчого судді про те, що чув від брата, що родину Мехонських убив якийсь Хомяк, свідок каже, що щойно тепер пригадав собі. По кількох дальших питаннях свідок вкінці каже, що „можливо", що бачив підс. Хомяка в Золочеві або в Камянці Подільськім. Одночасно встав підс. Хомяк і заявив, що ні в Золочеві ні в Камянці Подільськім взагалі не був, бо від 25. травня 1919 р. був уже в польському полоні. Коли свідок почав оглядати групові фотографії — зпоміж схвильованої публики чути іронічні (сказані півшепотом) слова: „згадл, згадл".

Св. Вікторія Райхерт-Згожельська, заприсяжена зізнає, що підчас листопадових боїв у Львові працювала в Лінтнерів. Кілька днів перед убивством Лінтнера заблукана куля ранила свідка. Підчас убивства Лінтнера була в пивниці. Другого дня по вбивстві прийшло до Лінтнерової двох українських вояків і заявили Лінтнеровій, що вони не грабували. Один із них, вищий, заявив, що попереднього дня убив Лінтнера. На питання предсідника свідок, що не може пізнати, чи підсудний був тим вищим воякоm, приглянувшись підсудному каже, що він подібний, але присягнути не може. На питання обор. д-ра Шевчука каже, що товариш цього високого вояка, низький, широколиций, бльондин розмовляв зі свідком (у слідстві зізнала, що ввесь час мовчав) і дав навіть їй бандаж, щоб перевинути рану. Оборонець просить запротоколувати цю обставину.

Св. Каролина Гулік-Дубельова, заприсяжена зізнала, що в 1918 р. працювала в переплетні Дмитра Хомяка, брата підсудного Хомяка. В листопаді приходили до переплетні військові українці, між ними теж брат Дмитра Хомяка. Пригадує собі, що коли одного дня прийшли військові українці, хтось сказав свідкові, що є між ними теж брат, себто підс. Хомяк. Тоді вони їли вудженину, що її принесли з канцелярії. Чула теж слова, що „це стипа по Лінтнері". Опісля предсідник відчитав її зізнання, що їх склала в 1920. р. перед військовим судом у справі Дмитра Хомяка. Тоді зізнала, що Михайло Хомяк оповідав у робітні про вбивство Лінтнера. Підсудний подібний до брата Дмитра.

Св. Анна Таращук, заприсяжена зізнає, що працювала в переплетні Дмитра Хомяка. До нього приходив його брат, себто підсудний як військовий. Одного дня прийшов до робітні Дмитро Хомяк, приніс ковбасу і заявив, що це „стипа" по Лінтнері, який згинув цієї ночі. Предсідник відчитує слідчі зізнання свідка, що Дмитро Хомяк мав подати, що його брат убив Лінтнера. Свідок виясняє, що про вбивство Лінтнера М. Хомяком говорив тоді робітник Штих, а не Дмитро Хомяк.

Св. Зигмунт Бідінський, заприсяжений зізнав, що в 1918 р. його братова працювала в переплетні Дмитра Хомяка. Підсудного не знає взагалі.

Св. Юліян Буковський, робітник, римо-католик, заприсяжений зізнав, що підсудного знає з українського війська. В Підбірцях розстріляв козак „Закордонець" якогось старого чоловіка, який вертався з полону. Чув теж, що в Підбірцях розстріляли полоненого поляка Адама Терліковського. Хто його застрілив свідок не знає. Чув теж, що полонену легіоністку розстріляли. Тому предсідник відчитав його зізнання зі слідства, де він обтяжив підсудного.

На питання прокуратора каже, що підс. Хомяк був грізний для польського населення. Чув від свого брата, що підсудний бив якусь легіоністку.

Обор. д-р Шевчук: Прокуратор каже, що українці палили поляків у Лисиничах?

Свідок: Ні, не палили.

Обор. д-р Шевчук: Але чи з власного переконання знаєте, що підсудний зробив щось злого? **Свідок:** Ні, не знаю. Одночасно зпоміж публики чути голос: „Віш".

Св. Віктор Буковський, римо-католик, з Лисинич, заприсяжений зізнав, що полоненого поляка Адама Терліковського застрілив Василь Закордонець. Підсудного, менше-більше знає. Терліковського випровадив з кімнати лише козак Василь Закордонець. Чув від своєї жінки, що підс. Хомяк застрілив якогось полоненого поляка в Лисиничах. Додав, що Василь Закордонець мав такий самий військовий ступінь, що підсудний.

Св. Йосиф Попель, римо-католик, селянин з Підберезець, заприсяжений зізнав, що підсудного пізнає. Бачив, що підсудний і ще двох вояків привели з Лисинич полоненого поляка. Не бачив, що з ним сталося, бо поїхав з раненим до Миклашева. На другий день підсудний з Бубелою прийшли до помешкання його брата-війта і говорили, що полонений Терліковський убитий.

РЕВЕЛЯЦІЙНІ ЗІЗНАННЯ.

Св. Іванна Гинилевичева, гр.-кат., заприсяжена зізнала, що знає хор. Михайла Яворського як УСС. **Одної днини прийшов він до помешкання батьків свідка дуже схвильований і заявив, що це він убив Лінтнера.**

Свідок оглянула фотографії і показала на ній хор. М. Яворського. Свідкові оповідав хор. М. Яворський, що з дому Лінтнерів при вул. Пястів мали стріляти до українського війська.

На питання прокуратора каже, що слова хор. Михайла Яворського чула теж її мама та рідня. Хор. М. Яворський був знаний від підсудного. Каже, що хор. Яворський був у помешканні її мами коло 5—6 разів. По низці питань прокуратора ставили ще питання присяжні судді та вотант Бочар.

Св. Ян Чепель, римо-католик, заприсяжений зізнав, що підсудного знає з українського війська. Знає, що А. Терліковського розстріляли в Підбірцях. Додав, що українці всіх полонених розстрілювали. Каже, що полонений Терліковський жалувався в канцелярії українському офіцирові, але він лише махнув рукою. Полонену легіоністку привела до Підборець ціла стежа. Опісля на питання оборонця свідок зміняє свої зізнання кажучи, що Терліковського випровадили на розстріл з хати: Бубела, підсудний і Василь Закордонець.

Св. Михайло Берецький, римо-кат., зарібник з Підборець, заприсяжений зізнав, що підсудного знає з українського війська в Підбірцях. Лише одного разу бачив підсудного з двома вояками у війта, де оглядали якусь фотографію та говорили, що якийсь полонений убитий. Оглянувши фотографію бл. п. Терліковського каже, що не знає, чи саме її бачив тоді у громадській канцелярії.

Св. Стефан Хомин, гр.-кат., селянин з Лисинич, заприсяжений зізнав (по польськи), що знає підсудного з українського війська з Підборець. Знає, що в Підбірцях розстріляли полоненого Терліковського. Хто дав розказ випровадити полоненого і хто його розстріляв — свідок не знає. Чув теж, що застрілили полоненого в Лисиничах. Чув про прізвище хор. Яворського у баталіоні. Що з ним сталося — не знає.

Щойно в год. 5.20 вечором скінчили зізнавати свідки і предсідник відложив розправу до четверга до год. 9-ої рано.

НОВИНКИ.

— **Перші Осінні Студентські Традиційні Вечерниці** відбудуться в Рожевій Салі „Народного Дому" в суботу 16. жовтня 1937. Добірний буфет в управі Вп. Пань. Першорядна забава! Численні несподіванки!

— **Замовляйте Великий Співаник Червоної Калини!** Монументальний збірник 229 найкращих пісень стрілецьких, історичних, побутових та обрядових на хори мішані, мужеські та жіночі в обрібці всіх наших відомих композиторів — за редакцією д-ра З. Лиська. Це широкий і підібраний репертуар для великих концертів, принагідних свят та інших хорових виступів. Це книга пісень, без якої не обійтись ні одному знавцеві чи прихильникові рідної пісні. Тверда тривка оправа. Ціна зол. 28.50, опакування і порто 1.— зол. Замовляти в „Червоній Калині", Львів, вул. Зіморовича ч. 12, почт. скринь. 43. 1755

— **Найсолідніші футра тільки у Юліяна Глушевського**, Львів, пл. Капітульна 3. 1, телефон 254—46.

— **На Зізд Союзу Українок у Львові**, що відбудеться 9. і 10. ц. м., приїздить, як довідуємось, п. Русова і п. Мірна з Праги

— **Змагання в пятизмагу.** В неділю 10. ц. м. в год. 10. на площі Сокола-Батька відбудуться змагання в пятизмагу за мистецтво К. Л. К. Рівночасно відбудеться пятизмаг за мандрівну нагороду т-ва „Основа". Участь у змаганнях можуть брати всі студенти вищих шкіл. Зголошення на старті.

— **До відома вірним церкви св. Спаса у Львові.** Направа і малювання даху на церкві Преображення св. Спаса у Львові спричинили поважний недобір у церковній касі. Церква удержується виключно з недільних і святочних датків вірних на тацу. Відома річ, що збірки перед церквою на ріжні цілі зменшують тацовий прихід церкви, тому парохіяльний уряд змушений стримати всі збірки до пушок під церквою св. Спаса у Львові аж до кінця 1937. року і це подає до загального відома громадянства. — **Парохіяльний Уряд церкви св. Спаса у Львові.**

— **Україніка в чужих видавництвах.** У найновішому (XXI) томі наукового збірника „Archaeologia Hungarica", виданого мадярським Національним Музеєм у Будапешті за допомогою угорської Академії Наук та міністерства освіти, появилася розвідка у мадярській та німецькій мові д-ра Ярослава Пастернака, директора Музею НТШ, п. н. „Перші старомадярські могили по північній стороні Карпат" на підставі його розкопів у Крилосі літом 1935. р. Розвідка ілюстрована кількома таблицями та мапкою.

— **Памятають про майбутнє.** На „Фонд відзначення трівкої памятки на місці княжої катедри у Крилосі" зложив у Земельнім Банку квоту 50 зол. п. Юліян Глушевський, знаний зі своєї жертвенности на народні й мистецькі цілі власник складу футер у Львові при пл. Капітульній ч. 3.

— **Влом до церкви.** Нічю на 4. жовтня невідомі покищо злодії вломилися до церкви в Ілемні пов. Долина і розбили залізну скриньку, з якої забрали невідому покищо суму грошей. Злодії, певно сполошені, оставили в церкві срібну позолочувану чашу, вкрадену в іншій церкві.

— **„Як на долоні"** називається новий український часопис, що виходить у Львові від 1. жовтня ц. р. двічі в тижні під редакцією Осипа Бондаровича і Юри Шкрумеляка. Адреса „Як на долоні" така: Львів, Ринок 10, II. пов

— **Марія Сокіл у „Фавсті" в Перемишлі і Ярославі.** У представленнях львівської опери в Перемишлі в пятницю 8-го і в Ярославі в понеділок 11-го співатиме в опері „Фавст" головну партію (Маргарити) Марія Сокіл. Партію Мефіста — відомий співак Роман Врага.

— **Львівські кіна** подали нині до відома львівській публиці, що від тепер будуть повідомляти про свої програми афішами однакового формату. Це зощадить їм гроші, а публику не буде дезорієнтувати „американською" реклямою. Часто йдемо на якусь фільму приваблені тільки великими буквами та розмірами афіші.

— **Львівський професійний союз артистів-пластиків** повідомляє, що вистава картин мистця-маляра І. Гриньковського з Кракова і малярки Т. Тишкевичевої, яка уперше виступає зі своїми працями у Львові, відкрита від минулої неділі в льокалі Л. З. З. А. П. при вул. Дідушицьких 1. I. п.

— **Дві нові школи у бучацькім повіті.** У громадах Сокільці й Русилові к. Золотого Потока відбулося перед кількома днями посвячення

РАДА ЛІГИ НАЦІЙ ПРО ПІРАТСЬКІ НАПАДИ.

Вчора вечором покінчилася 93. сесія Ради Ліґи Націй. На кінцевому засіданні промовляв представник Валенсії, опісля Рада приняла резолюцію такого змісту:

Рада стверджує, що постанови ніонської конференції є успішні, що зрештою не виключує інших збірних виступів. Совість цивілізованих націй, що її висловлює Рада, осуджує всі напади на торговельні кораблі, незгідні з льондонським договором і засадами людяности.

нових шкільних будинків. На посвяченню були представники влади з бучацьким повіт. старостою Федоровичем у проводі.

— **Нова польська оселя коло Заліщик.** Тернопільський „Глос Польскі" повідомляє: „Перша взірцева польська кольонія повстає в Жиравці коло Заліщик з урядової парцеляції. 41 загород з гарними домами з каменя й цегли та з готовими господарськими будинками будуть готові ще перед зимою. Наплив охочих на ті 5-гектарові загороди зі знаменитою землею є величанський". Дальше довідуємося зі згаданого допису, що кольоністи дістають загороди на „виїмково корисних умовинах і на сплати, які дають змогу жити, закріпити свою позицію і в додатку сповнити свою місію".

— **Познанські купці в Стрию.** Останніми часами дається завважити скріплений наплив познанських купців на східні „креси". Ось у Стрию купці з Познанщини заложили вже три крамниці: блаватну, залізну та взуття. Ходять чутки, що купці з Познанщини мають основувати у Стрию 10 крамниць.

— **Помер історик Мякотін.** У Празі помер на запалення легенів Венедикт Мякотін, російський політичний діяч і історик. Покійник багато уваги присвятив дослідам лівобережної України. Головна його праця „Очерки соціяльной исторіи Украины". Помер Мякотін на 70. році життя, приїхавши з Болгарії до Праги .

— **Львівська хроніка.** У ресторані Шкоброна забавлялося весело двох принагідних гостей. Коли рахунок осягнув суму 15 зол., оба вони намагалися дискретно втекти з ресторану. Притримав їх кельнер, який покликав поліцію. Обох арештували і відставили на поліцію. Був це Маріян Баран, приватний урядовець і Валеріян Галушка покутний писар. — Поліція арештувала Жигмонта Чеховича (Старозаконна 4) під закидом крадежі годинника на шкоду Генриха Кічалеса. — При вул. Курковій 32. якась жінка підкинула 11 місячну дитину жіночого полу. — Також при вул. Обертинській коло будинків М. З. Е. підкинула якась невідома жінка 8-місячну дівчинку.

— **Краєва хроніка.** Вантажний поїзд наїхав на лінії Янів—Яворів на селянську фіру Йосифа Бояновського зі Залісся. Поїзд поторощив фіру, убив коня і важко поранив Бояновського, який перед поїздом їхав навпростець. — На Марію Суперсанову учительку в Ланцуті напав якийсь тип, заткав їй руками рот і вирвав відтак торбинку зі 160 зол. і записником.

— **Їй зовсім не спішилось.** Поштова варшавська влада викрила, що службовичка поштової агенції у будинку товарового дому братів Яблковських Ірина Арендт приймала експресові телеграми, висилала їх зголом як... звичайні і ріжницю з оплати відпроваджувала... до своєї кишені

— **Авантури під шпиталями у звязку з красухою.** У звязку з пошестю красухи (шкарлятини), яка панує у Варшаві, заборонили родичам відвідувати недужих дітей у варшавських шпиталях. Ця заборона стала причиною авантур і сварок із шпитальною прислугою. У шпиталі св. Станислава юрба виломила залізні ворота і силою вдерлася на шпитальні салі. Шпитальна прислуга не могла собі порадити з авантурниками і тому покликали поліцію, яка привернула лад.

— **Величезна пожежа на Шлеську.** 5. ц. м. в год. 8.30 вибухла пожежа в імпреґнаційному заведенні залізничих порогів та телеграфічних стовпів у Великому Холмі, повіт Пщина. Згоріла кітлівня та 41.000 літрів оліїв з 20 кубічними метрами залізничих покладів, вартости коло 200.000 зол. Пожежа повстала в кітлівні внаслідок неправильної поведінки одного робітника з карбідовою лямпою. Вогонь погасили в 11.30 вполудне.

— **У старій печі... заздрість горить.** До коломийської поліції вплинуло донесення 70-літнього Іполита П., який обвинувачував своїх сусідів у небезпечних погрозах. Старця переслухала поліція і він почав оповідати, що підозріває свою жінку, 65-літню старушку в подружій зраді. Небезпечні погрози походять від коханців старенької жінки. Поліція почала слідство і при тому вийшли на верх сензаційні подробиці, які змалювали справу в зовсім інших кольорах. Виявилось, що Іполит був хоробливо заздрісний за свою 65-літню жінку, яку постійно підозрівав у зраді. Кожного, з ким старенька жінка розмовляла, називав він коханцем своєї жінки, яку теж без найменшої причини катував, що густо-часто сусіди мусіли розброювати подружу пару. Очевидно, що поліція прослідивши справу, виготовила обвинуваченя не проти сусідів, але проти старого заздрісника, який дався усім знайомим і сусідам добре в знаки

—o—

Спорт.

СОКОЛИ, ПОЗІР!

Легко-атлетичний пятизмаг для побратимів і тризмаг для посестер улаштовує сокільська спортова секція Сокола-Батька в неділю 10. жовтня ц. р. на площі С.-Б. Початок в год. 10. рано.

УКРАЇНА — ГАСМОНЕЯ:

Мистецькі змагання обох цих дружин відбудуться в неділю 10. ц. м. на грищі Чорних. Початок метчу в год. 3. попол. В год. 1. попол. зачнуться на цьому самому грищі змагання за мист. А-кляси: Україна II. — Гасмонея II.

Змагання України з Гасмонеєю мають уже свою славу: вони кінчаться майже завжди нерішеним вислідом. На весну ц. р. Україна вела вже 2:0 і Гасмонея вспіла таки вирівняти. Чи Україна переломить ц. р. цю традицію нерішених — важко сказати, бо і Гасмонея теж схоче напевно проломити її у свою користь. У кожному разі стріча заповідається незвичайно цікаво.

Театри.

Великий Театр:

Четвер 7. X. год. 8. веч. „Легенда".
Пятниця 8. X. год. 8. веч. „Легенда".

Театр Ріжнородностей:

Четвер 7. X. год. 8. веч. „Небесні залицяльники".

Пятниця 8. X. год. 8. веч „Небесні залицяльники"

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ЯНІВ:
7. X. Хмара.
8. X. Маруся Богуславка.
9. X. Ґейша.
10. X. Гимн нужди.
11. X. Ніч під Івана Купала.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича:

ЖИДАЧІВ:
7. X. Ніч під Івана Купала
8. X. Орленя.
9. X. Довбуш.

ХОДОРІВ:
10. X. Довбуш.
РОГАТИН:
11. X. Шаріка.
12. X. Ніч під івана Купала.
13. X. Орленя.
14. X. Довбуш.

Концертове Бюро Тірка:

Пятниця 8. жовтня: Концерт Чаплінського й Л. Галями, саля Польського Музичного Т-ва.

Цирк Станєвських при вул. Пелчинській:

Світові атракції, початок год. 8.30 веч., вівтірки, середи, суботи, неділі по дві вистави: год. 4.30 попол. і 8.30 веч.

КІНА.

АПОЛЬО: „Народини зорі“ (Гейнор, Мерч, Менжу).
АТЛЯНТИК: „У сітях розвідки“.
ВАНДА: „Співець кохання“, „Сеньорита в масці“.
ГРАЖИНА: „Пан директор шаліє“.
ЕВРОПА: „Пропащий овид“.
КАСІНО: „Благословлена Земля“ з Павлом Муні.
КОПЕРНИК: „Знахор“ на осн. повісти Доленги-Мостовича.
МАРУСЕНЬКА: „Приречення“.
МЕТРО: „Мазур“ з Полею Негрі.
МІРАЖ: „Маєрлінг“.
МУЗА: „Місячна соната“.
ПАКС: „Пісня її матері“ з Мертою Егерт
ПАЛЯС: „7-ме небо“
РІЯЛЬТО: „Посвята“.
РАЙ: „Чорний янгол“, в гол. ролях: Мерч, Оберон Маршаль.
СВІТ: „Володарка вогню“ і „Чу-Чін-Чав“.
СТИЛЕВЕ: „Панна Петрусь“ і ревія „Весела подорож“.
ТОН: „Одна на міліон“ із Сонею Гені.
УТІХА: „Замок тайн“, ревія „Сьогодні весілля“.
ХИМЕРА: „Сім поличників, сім цілунків“.

ФОТОПЛЯСТІКОН:

(пл. Марійська 5).

„Спогади із світової війни на французькім фронті“.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 7. жовтня 1937.

6.15—8.00 Ранішня авд., 11.15 Муз. поранок для шкіл. 11.40 Гр. пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. авд., 13.45 Комунікат льв. Хл. Палати, 13.50 Легка музика з пл., 14.55 Львівська біржа, 15.00 „Ольбрахтові лицарі“; музика з пл., 15.25 Біжучі вістки з міста та провінції, 15.30 Госп. вістки, 15.45 Муз. мандрівки, 16.15 [illegible], 16.50, 19.50 Гутірка, 17.00 Солісти: скрипка, баритон, форт., 17.50, 18.00, 18.50 Спорт, 18.20 „Танки“ форт. на 4 руки, 18.40 Муз. програма, 18.55 Програма на завтра, 19.00 Театр Уяви: „Хіромантка“, 19.30 Муз. мініятури у вик. сал. трія: форт., скр., віол., 20.00 Симф. концерт: орх., Вермінська спів, форт.; у перерві в год. 20.45 Веч. денник, актуальна гутірка, 21.45 З мого варстату, літ. нарис Вованьовського. 22.00 Танк. музика, орх., пісеньки, 22.50 Ост. вістки, 23.00 Із спікерового альбума.

Пятниця, 8. жовтня 1937.

6.15—8.10 Ран. авд.. 11.15 „Дві корони“ авд для старших дітей Б. Герца. 11.40 Оркестра берл. фільгармонії, пл.. 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. авд., 13.45 Сусп. гутірка, 13.50 Розр. концерт з пл., 14.55 Львівська біржа, 15.00 Ольбрахтові лицарі; Музика з пл., 15.20 Біжучі вістки з міста і провінції, 15.30 Госп. вістки, 15.45 Жовтень, гутірка для старших дітей, 16.00 Гутірка з хорими, 16.15 Концерт дутої орх., 16.50, 19.50, 21.10 Гутірка, 17.00 Організація опіки над працюючою молоддю в Австрії, 17.15 Марчельо-Кореллі: Концерт камер. орх., обой, 17.50 Огляд видань, 18.00, 18.50 Спорт, 18.10 Туристичний інформатор, 18.15 Нар. пісні, Фріш, сопран, форт., 18.35 Льв. портрети: Лешко Борковський, 18.55 Програма на завтра, 19.00 Театр Уяви: „Балляди повішених“ Т. де Бінвіля, 19.40 Вебер: „Юбель-увертюра“, пл., 20.00 „Львівська Кавалерія“ оперетка М. Кремера, муз. Б. Цепплера, солісти, хори, орх., 21.00 Веч. денник, 21.15 Сальон.-джез. орх., 22.00 Камер. концерт: скрипька, альтівка, віол., форт., 22.50 Ост. вістки, 23.00 Танк. муз. з гр. плит.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Четвер, 7. жовтня 1937.

БЕРЛІН 19.10 Камер. музика, 20.10, 21.00 Вес. концерт, БУДАПЕШТ 17.15 Циг. музика, 18.35 Соната г-моль Ліста на форт., 19.30 Спів, 21.10 Соната Пасторія на віол., 21.45, 22.00 Сальон. муз., ВІДЕНЬ 15.15 Для дітей, 17.00 Наїзд на Перемишль, гутірка, 17.30 Спів, Вайсбергер-Прайс сопр., 20.25 Пісні й рецитації, 21.00 „Богослуження“ Моцарта, 21.50 Вечір давньої музики, спів, ГАМБУРГ 19.10 „Цирульник із Багдаду“, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 Вок. концерт, 19.40 Легка музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Трубадур“ оп. Верді. ПРАГА 15.30, 16.35 Орх. концерт. 20.10 „На Словаччині“ суїта Сквора, РАДІО ПАРІ 18.00, 19.00 Театр Уяви. 22.00 Пісні, 22.15 Колюмбійський фолькльор, орх., РИМ 7.15 Бразил.-італ. концерт, 21.00, 22.00 Комедія, 22.15 Вок. авдиція.

Пятниця, 8. жовтня 1937.

БЕРЛІН 17.00 Камер. концерт, 18.00, 19.10 Розр. музика, 21.00 „Ворог музики“ оп. Жене, БІЛГОРОД 18.00 Скрипка, 21.00 Нар. пісні, 21.30 Форт., БУДАПЕШТ 13.30 Циг. музика. 18.30, 19.00, 20.00, 21.00, 22.00 „Хованщина“ оп. Мусоргського, ВІДЕНЬ 17.00 Для дітей, 17.25 Зальцбурські композитори, концерт солістів, 18.30 Концерт дут. орх., 19.25 Три пяністи, 20.05, 21.00, 22.00 Комедія, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Вес. авд. для дітей, 19.10, 20.00 Фільг. концерт, КЕНІГСБЕРГ 20.00, 21.00 „Нічліг у Гранаді“ оп. Крайцера, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 Скрипка, форт., 18.50 Розр. музика, 21.00 Давня музика, ПРАГА 16.45 Квартет е-дур Вайта, 21.30 Шубертові пісні, 22.20 Сальонова музика, РАДІО ПАРІ 18.30 Форт., 18.45, 20.00 Пісні, 20.45 Сольо на арфі, 21.30 Спів. ресіталь, РИМ 21.00, 22.00 „Іль бароне ді Корбо“ оп. Фучільє.

Радіокутик.

КОРОТКА ІСТОРІЯ ВЕЛИКОГО ВИНАХОДУ.

Радіо не відкрили зразу і неодна людина причинилася до його повстання. Заки Попов і Марконі, перші реалізатори телефонічного без дроту получення, здійснили свої думки, цілий ряд дослідників ступнево крок за кроком підходив до розвязки цього питання. Таким чином, коли говоримо про Радіо, то не можна сказати, що воно винайдене припадково, одною людиною.

Перший крок у напрямі радія зробив великий патріярх доби електрики, Михайло Фарадай. Він почав свою життєву карієру як учень у ткальні. Фарадай, як експериментатор, може бути взірцем для сучасних радіоаматорів. Досліджував він і обсервував явище індукції, себто ділання на віддаль без проводів. Віддаль ця була дуже невелика, але Фараденим фізико-математиком Максвелем, завданням якої було провірити діяльність кабля. По кількох роках праці Максвель оголосив основні правила електродинаміки. З його виводів виходило, що електричні явища можуть розходитись без помочі проводів, у цьому самодай вже тоді вважав, що електричні явища розходиться в етері так як світло. Перевів він багато дослідів з метою виказати звязок між електрикою і світлом, і вкінці вдалося йому відкрити вплив магнетичного поля на світляний промінь.

Народження радія попередив також розвиток дротової телеграфії, котрої тріюмфальний похід почався 77 літ тому. За винахідника телеграфу вважають російського німця Шиллінга фон Конштатт, який у 1832 році получив у Петербурзі царську Зимову Палату з Міністерством Шляхів.

В 1858 році перетягнено перший кабель через Атлянтійський Океан. Сподівалися осягнути скорий звязок Европи з Америкою, але виникнув скандал: через кабель не хотіла переходити точка — короткий струєвий сигнал в абетці Морзе. Вислано спеціяльну комісію з уму середовищі, що й світло.

Таким чином Максвель був теоретичним винахідником радієвих хвиль. Провіркою теорії Максвеля в практиці занявся Генрик Герц, який у 1886-87 літах відкрив іституванія електромагнетичних хвиль, послуговуючись при цьому дуже простим приладдям. Хвилі, які діставав Герц, належали до обсягу ультракоротких, довжини кільканадцять центиметрів.

Одначе за дійсних винахідників радія треба вважати щойно Олександра Попова і Г. Марконія. Попов в 1895 р. зробив перший детекторовий апарат для виказання електромагнетичних хвиль, при помочі якого відбирав атмосферичні розряджения. Радієве слухальце заступав у цьому апараті електричний дзвінок.

Попов демонстрував свій винахід на засіданні Фізико-Хемічного Товариства у Петербурзі дня 12. березня 1896 р.

Одночасно і незалежно від Попова працював над радієм Марконі, який 2. червня 1836 р. опатентував в Англії винахід, що дозволяв пересилати на віддаль сигнали Морза при помочі електромагнетичних хвиль.

БІРЖА.

Львів, 6. жовтня 1937.

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·43, 89·00, Доляри американські 5.29·50, 5.27·00, доляри канад. 5.29·50—5.27·00. Фльорени гол. 293·62—291·90, Франки фр. 17·69—17·19, Франки швайцарські 122·05—121·25 Фунти англ. 26·29—26·13, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 18·00—17·10, Кор. дан. 117·34—116·50 Кор. норв. 132·08—131·10, Корони шв. 135·48—134·50, Ліри, італ. 23·30—22·70, Марки фінлянд. 11·62—11·20, Марки нім. 125·00 — 119·00, Шилінги австр. 97·50—96·50, Тель Авів 26·20—25·90, Марки нім. срібні 135·00 — 129·00

Акції.

4 і пів проц. внутр. 55·80, 55·50, 56·75, 4 поз. інв. 1 ем. невот.. 2 ем. 68·00, серія 81·50, 5 залізн. 59·00, 4 прем. дол. 38·50, консол. 59·75, 58·50, 58·25, дві ост. др.

Папери.

Банк Польський 108·50. Цукор 36·00 Вуголь 26·30, 26·10, Лільпоп 53·75, Моджеїв 9·75, Островець 26·50, Габербуш 42·50,

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

Львів, 6. жовтня 1937 р.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	2·95 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	3·00 зол.
1 кг. експорт. значет . .	3·00 зол.
молоко . . .	15—16 сот.
яйця (копа)	4·30 зол.

НАУКА

РІЖНІ

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.